

ความร่วมมือไทย-ลาว ในกรณีการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว
(2536-2540)

นางสาว พาฝัน นิลสวัสดิ์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-834-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI-LAO COOPERATION ON HYDROPOWER PROJECTS IN LAOS
(1993-1997)

Miss Pafun Nilsawas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-834-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความร่วมมือไทยลาว ในกรณีการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว (2536-2540)

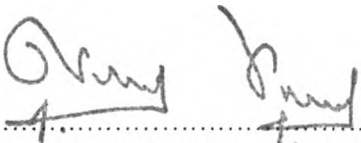
โดย นางสาวพาฝัน นิลสวัสดิ์

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

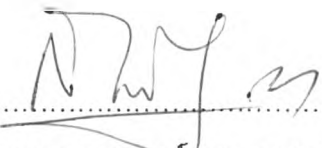
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ธีระวิทย์


บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

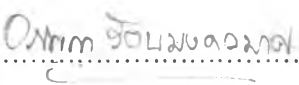

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุติววงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงศ์ ชูมาก)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์)


.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.เขียน ธีระวิทย์)


.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ)

พาฝัน นิลสวัสดิ์ : ความร่วมมือไทย-ลาว ในกรณีการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว (2536-2540) (THAI-LAO COOPERATION ON HYDROPOWER PROJECTS IN LAOS (1993-1997)) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ อ. ที่ปรึกษาร่วม : ศ.ดร.เจียน อีระวิทย์, 156 หน้า , ISBN 974-331-834-8

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในมิติด้านความร่วมมือในกรณีการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาวตั้งแต่ปี 1993 ถึงปี 1997 การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยผลักดันที่ทำให้ทั้งสองประเทศหันมาสร้างความร่วมมือกัน และลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้แนวความคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาอธิบายความร่วมมือดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นของไทย และความต้องการเงินทุนในการพัฒนาประเทศของลาว เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ทั้งสองฝ่ายร่วมสร้างสรรคความร่วมมือนี้ขึ้นมา เพราะทั้งสองประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้โดยอาศัยทรัพยากรภายในของตนเพียงลำพัง ทั้งสองประเทศจึงต้องแสวงหาทรัพยากรจากภายนอก ไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ลาวมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ ส่วนลาวพิจารณาแล้วเห็นว่า การพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศที่มีความต้องการสูงเช่นไทย จะนำมาซึ่งรายได้จำนวนมหาศาล เมื่อทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์สอดคล้องกัน และต่างพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่จะร่วมมือกันได้มากกว่าประเทศอื่นๆ จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายหันมาร่วมมือเพื่อพึ่งพาอาศัยในสิ่งที่ตนเองขาด

ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศหลังสิ้นสุดสงครามเย็น ทำให้ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินความสัมพันธ์อีกต่อไป ความสัมพันธ์ไทย-ลาวในด้านต่างๆ จึงพัฒนาแบบแน่นขึ้นเรื่อยๆ สภาพขณะนี้จึงเอื้ออำนวยให้ทั้งสองเห็นช่องทางที่จะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านพลังงานซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง

ผลจากแรงผลักดันดังกล่าว ทำให้ทั้งสองประเทศอยู่ในสถานะที่ต้องพึ่งพากันคือ ไทยต้องพึ่งพาลาวในเรื่องไฟฟ้า ส่วนลาวต้องพึ่งพาไทยในเรื่องการรับซื้อไฟฟ้า ทั้งสองฝ่ายจึงพยายามใช้สถานะนี้เอื้อประโยชน์เข้าสู่ตนเองมากที่สุด อย่างไรก็ตาม พร้อมๆกันนี้อีกฝ่ายหนึ่งก็ได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน ในสถานะการพึ่งพานักไกลไกลการปฏิบัติงานของทั้งสองฝ่ายต้องยอมประนีประนอมกันในหลายๆประเด็น เพื่อหาจุดร่วมที่ทั้งสองฝ่ายพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับและเพื่อให้สามารถดำเนินความร่วมมือต่อไปได้

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิต นิลสวัสดิ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร.เจียน อีระวิทย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ชัยโชค จุลศิริวงศ์

##C830334 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD : THAI-LAO / COOPERATION / HYDROPOWER PROJECTS

PAFAN NILSAWAS : THAI-LAO COOPERATION ON HYDROPOWER PROJECTS IN LAOS (1993-1997). THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. CHAYACHOKE CHULASIRIWONGS, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : PROF. KHIEN THERAVIT, Ph.D. 156 pp.ISBN 974-331-834-8

This study aims at analyzing the relationship between Thailand and Laos from 1993 to 1997. The study examines major factors and procedure of cooperation between the two countries. With a framework of analysis based on concept of interdependence, the study describes the factors which generate the cooperation.

The research undertaken reveals that electric consumption in Thailand is higher than its productive capacity ; and the situation, coupled with the need for foreign income of Laos are the major factors which lead to the Thai-Lao Cooperation in this case. Since both countries have not been able to respond to the demands in their own countries, they have to seek solutions from outside. Thailand regards Laos as a potential for hydropower development; likewise Laos considers exporting hydropower electricity to Thailand as a major source of revenue. Therefore, both countries receive mutual benefit. Moreover, Thailand and Laos realize that both are ready to cooperate more than other countries.

However, we cannot ignore the external factors which indirectly affect this cooperation. Due to the end of the Cold War, political ideologies are no longer the barrier to their mutual relationship. Thailand and Laos become closer despite their different political systems, resulting in their decision to cooperate in the field of energy, which is crucial to their economic and political stability.

These factors make both of them find themselves in a situation of mutual interdependence, i.e., Thailand needs electricity from Laos, and Laos needs the purchase of electricity from Thailand. Both have tried to maximize their benefits in this situation; but at the same time each has received its own expected benefit. In order to achieve this, an appropriate mechanism is required for them to reconcile their conflicting interests and to continue their cooperation.

ภาควิชา..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

สาขาวิชา..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามโครงการเมธีวิจัยอาวุโส ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร. เขียน ธีระวิทย์ เป็นหัวหน้าโครงการ และอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ร่วม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จมิได้หากปราศจากการให้ข้อคิดและคำแนะนำจาก ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ธีระวิทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลกิจวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงศ์ ชูมาก รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ ดร. ปณิธาน วัฒนายากร รวมถึงผู้เชื้อเพื่อข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์จากหน่วยงานต่างๆดังต่อไปนี้ คณะกรรมการแม่ข่าย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ สถานทูตไทยประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สถานทูตลาวประจำประเทศไทย คณะกรรมการจัดการกองทุนและเศรษฐกิจต่างประเทศของลาว กระทรวงอุตสาหกรรมและพลังงานของลาว บริษัทไฟฟ้าลาว องค์การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมของลาว บริษัทเอ็มดีเอ็กซ์ บริษัทล็อกซ์เลย์ บริษัทสยามสหบริการ บริษัทอิตาเลียนไทย ตลอดจนพี่ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปชมเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว

ท้ายที่สุดผู้เขียนขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนๆ พี่ๆ ที่ห่วงใยและที่สถาบันเอเชียศึกษา ที่สำคัญคือคุณ โป่ง นัยวิทิศ ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ และให้กำลังใจ นางโย เสมอมมา

นาฬีน นิลลิวาด

มีนาคม 2542

สารบัญ

หน้า

| | |
|-------------------------|---|
| บทคัดย่อภาษาไทย..... | ง |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | จ |
| กิตติกรรมประกาศ..... | ฉ |
| สารบัญ..... | ช |
| สารบัญตาราง..... | ซ |
| สารบัญภาพ..... | ฅ |
| บทที่ | |

| | |
|---|----|
| บทที่1. บทนำ..... | 1 |
| สภาพปัญหา..... | 1 |
| วัตถุประสงค์..... | 5 |
| กรอบความคิดในการศึกษา..... | 5 |
| สมมุติฐานในการศึกษา..... | 10 |
| ขอบเขตการศึกษา..... | 11 |
| วิธีการศึกษา..... | 11 |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา..... | 11 |
| การนำเสนอ..... | 11 |

| | |
|---|----|
| บทที่2. ประวัติความร่วมมือไทย-ลาว ในโครงการ | |
| เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว..... | 13 |

| | |
|---|----|
| บทที่ 3. ปัจจัยฝ่ายไทย..... | 23 |
| ความต้องการใช้ไฟฟ้าของไทยที่เพิ่มสูงขึ้น..... | 23 |
| ข้อจำกัดในการใช้เชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้า..... | 30 |

สารบัญ (ต่อ)

| | หน้า |
|--|------|
| พลังงาน..... | 30 |
| ถ่านหิน..... | 32 |
| ปิโตรเลียม..... | 33 |
| หินน้ำมัน..... | 37 |
| พลังนิวเคลียร์..... | 38 |
| พลังงานอื่นๆ..... | 39 |
| ทางออกในการจัดหาพลังงานไฟฟ้ามาตอบ สนองความต้องการภายในประเทศ..... | 41 |
| | |
| บทที่ 4. ปัจจัยฝ่ายลาว..... | 54 |
| ความต้องการเงินทุนในการพัฒนาประเทศ..... | 54 |
| แนวโน้มความต้องการไฟฟ้าของกลุ่มประเทศ อนุภูมิภาคแม่น้ำโขงที่เพิ่มสูงขึ้น..... | 72 |
| เวียดนาม..... | 73 |
| กัมพูชา..... | 75 |
| พม่า..... | 77 |
| มณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีน..... | 79 |
| ไทย..... | 81 |
| | |
| บทที่ 5. ความร่วมมือไทย-ลาว ในการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว..... | 87 |
| ปัจจัยสนับสนุน : บรรยากาศการเมืองระหว่างประเทศ..... | 87 |
| ความร่วมมือไทย-ลาวในโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ..... | 89 |
| กระบวนการสร้างความร่วมมือเพื่อ นำมาสู่การทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน..... | 90 |

สารบัญ (ต่อ)

| | หน้า |
|---|------|
| กระบวนการซื้อขายไฟฟ้าในทางปฏิบัติ..... | 106 |
| สภาวะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ของไทยและลาว..... | 112 |
| บทที่ 6. บทสรุป..... | 121 |
| รายการอ้างอิง..... | 126 |
| ภาคผนวก..... | 141 |
| ภาคผนวก ก..... | 142 |
| ภาคผนวก ข..... | 143 |
| ภาคผนวก ค..... | 144 |
| ภาคผนวก ง..... | 145 |
| ภาคผนวก จ..... | 148 |
| ภาคผนวก ฉ..... | 150 |
| ประวัติผู้วิจัย..... | 156 |

สารบัญตาราง

| | หน้า |
|---|------|
| 1. ตารางที่ 3.1 การบริโภคพลังงานเปรียบเทียบกับ ผลิตภัณท์มวลรวมภายในประเทศ..... | 26 |
| 2. ตารางที่ 3.2 การบริโภคพลังงานในแต่ละภาคเศรษฐกิจ..... | 28 |
| 3. ตารางที่ 3.3 ปริมาณสำรองแหล่งปิโตรเลียมของไทย..... | 34 |
| 4. ตารางที่ 3.4 ปริมาณสำรองหินน้ำมันภายในประเทศ..... | 38 |
| 5. ตารางที่ 3.5 การผลิตไฟฟ้าแยกตามเชื้อเพลิงพลังงาน..... | 40 |
| 6. ตารางที่ 4.3 การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของลาวในช่วงปี 1993-2020..... | 62 |
| 7. ตารางที่ 4.4 ผลพยากรณ์ความต้องการบริโภคไฟฟ้า ของบริษัทไฟฟ้าลาวช่วงปี 2000-2020..... | 63 |
| 8. ตารางที่ 4.5 รายชื่อโครงการเชื่อมไฟฟ้าพลังน้ำในลาวที่มีการลงนาม ในบันทึกความเข้าใจร่วมกันกับรัฐบาลลาวแล้ว..... | 70 |
| 9. ตารางที่ 4.6 โครงการเชื่อมไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กในลาว..... | 71 |
| 10. ตารางที่ 4.7 โครงการความร่วมมือไทย-ลาว ในโครงการเชื่อมไฟฟ้า พลังน้ำขนาดเล็ก ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้างในปี 1996..... | 72 |
| 11. ตารางที่ 4.8 การคาดการณ์ความต้องการพลังไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของเวียดนามในช่วงปี 1993-2020..... | 74 |
| 12. ตารางที่ 4.9 การคาดการณ์ความต้องการพลังไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของกัมพูชาในช่วงปี 1993-2020..... | 77 |
| 13. ตารางที่ 4.10 การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของพม่าในช่วงปี 1993-2020..... | 79 |
| 14. ตารางที่ 4.11 การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของมณฑลยูนนานในช่วงปี 1993-2020..... | 80 |

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

| | |
|--|----|
| 15.ตารางที่ 4.12 การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของไทยในช่วงปี 1993-2020..... | 82 |
| 16.ตารางที่ 4.13 การคาดการณ์ความต้องการไฟฟ้า(Energy) และกำลังผลิตไฟฟ้า(Power) ของประเทศในอนุภูมิภาค แม่น้ำโขงในช่วงปี 1993-2020..... | 83 |

สารบัญแผนภาพ

| | หน้า |
|--|------|
| 1.แผนภาพที่ 4.1 แม่น้ำที่มีศักยภาพในการพัฒนา เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว..... | 58 |
| 2.แผนภาพที่ 4.2 ลักษณะภูมิประเทศของลาว..... | 59 |